

Ari Korhonen

Ukrainska flyktingar i Finland – situationer som ändras och rätten till tjänster

De som anländer med pass (3 månader)

Med ett biometriskt pass får man resa visumfritt från Ukraina till EU-området. Man har rätt att vistas i landet som turist, på semester etc. Däremot har man inte rätt till offentliga tjänster utöver brådsökande social- eller hälsovårdstjänster.

På Migrationsverkets (Migri) webbplats finns anvisningar för ankomst till Finland från Ukraina. Anvisningarna beskriver i korthet vilka möjligheter man har att vistas i Finland. <https://migri.fi/sv/-/anvisningar-till-dig-som-kommer-till-finland-fran-ukraina>

De som flytt från Ukraina har knappast ännu ansökt om asyl eller andra uppehållstillstånd. Det har sin naturliga förklaring. De har flytt sitt hemland och tänker kanske återvända så fort det är möjligt. Framtidsplanerna beror på hur kriget i Ukraina utvecklas och slutar.

Lagen hindrar inte kommunen från att ordna service enligt prövning, men i så fall kan kommunen inte ansöka om ersättning för att tillhandahålla servicen. Dessutom ska likabehandlingen säkerställas för alla personer i motsvarande ställning. En situation som kan bli akut för personer som flytt Ukraina är till exempel förnyande av recept. Utgångspunkten är att de som inte är asylsökande ska ordna sitt boende själv.

Beslut om att aktivera direktivet om tillfälligt skydd kommer att fattas snart. Detta klargör situationen beträffande den service som ska tillhandahållas. Mera om direktivet om tillfälligt skydd senare i denna promemoria.

Det har kommit anmälningar om ukrainare som anlänt till kommunerna och vissa kommuner har också bett dem som anlänt att anmäla sig. För närvarande förs inget register över inresta ukrainare eftersom de inte är asylsökande. Situationen kommer förmodligen att ändras framöver. Migrationsverket har 3.3.2022 tagit i bruk en anmälningsblankett där man ber dem som ordnar transport att uppges förhandsuppgifter om transporterna från Ukraina.

Grundläggande utbildning och småbarnspedagogik

Enligt 4 § i **lagen om grundläggande utbildning** (1998/628) är kommunen skyldig att för barn i läropliktsåldern som bor på kommunens område ordna grundläggande utbildning samt förskoleundervisning året innan läroplikten uppkommer. Bestämmelsen gäller också asylsökande som har rätt till grundläggande utbildning och förskoleundervisning men inte läroplikt.

I 6 § 3 mom. i **lagen om småbarnspedagogik** föreskrivs att kommunen ska se till att småbarnspedagogik ordnas även för andra barn som vistas i kommunen än kommuninvånarna. I brådskande fall eller när omständigheterna annars kräver det ska kommunen se till att småbarnspedagogik ordnas även för andra barn som vistas i kommunen än kommuninvånarna.

Tillfällig vistelse (3 månader) på grund av besök eller turistresa ger inte rätt till grundläggande utbildning eller småbarnspedagogik. Situationen ändras dock om personen (familjen) ansöker om asyl, i så fall ska grundläggande utbildning och förskoleundervisning och beroende på omständigheterna också småbarnspedagogik tillhandahållas.

Förmodligen behöver motsvarande service också tillhandahållas personer som vistas i landet på grund av tillfälligt skydd. Situationen kommer att klarna när direktivet om tillfälligt skydd tas i bruk. Kommunerna bör följa upp situationen och vara beredda på förändringar åtminstone för den grundläggande utbildningen och småbarnspedagogikens del.

Kommunförbundets enhet för välfärd och bildning kan ge närmare information beträffande den grundläggande utbildningen och småbarnspedagogiken.

Uppehållstillstånd för arbetstagare

Utländska personer kan ansöka om arbetstillstånd i Finland. Vanligen ansöker man om arbetstillstånd före sin ankomst men det har inte nu varit möjligt. Uppehållstillstånd på grund av arbete innebär regelbundna inkomster. Personer som fått arbetstillstånd får också en hemkommun och har rätt till normal service under sin vistelse med uppehållstillstånd.

Asylsökande

De som kommer till Finland från Ukraina kan ansöka om asyl. Asylsökande styrs till mottagningscentraler där de väntar på asylbeslut. Mottagningscentralen ordnar lagstadgade social- och hälso- och sjukvårdstjänster för asylsökande. Kommunen är skyldig att ordna grundläggande utbildning och småbarnspedagogik för barnen i kommunen så som tidigare nämnts.

Aktivering av EU:s direktiv om tillfälligt skydd för dem som flyr kriget i Ukraina

Europeiska kommissionen har föreslagit att direktivet om tillfälligt skydd aktiveras av Europeiska unionens råd vid sammanträdet (juridiska och interna frågor) på torsdag 3.3.2022. Direktivet bidrar också till en jämlig fördelning av ansvaret inom EU för att ta emot personer som behöver tillfälligt skydd. Med beslutet om aktivering av direktivet förbinder sig medlemsländerna att ta emot personer som får tillfälligt skydd antingen i allmänhet eller enligt ett visst antal. Direktivet förutsätter att medlemsstaterna enligt principen om gemensamt ansvar tar emot personer som kan ges tillfälligt skydd. I direktivet bestäms också om förfarandet vid förflyttning av personer från ett land till ett annat vid behov.

För närvarande har vi inte någon slutlig information om hur status om tillfälligt skydd påverkar rätten till offentliga tjänster. Förmodligen jämföras rättigheterna till service med asylsökandes rättigheter. Mer information ges så fort nya uppgifter finns att tillgå.